

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Põhja-Sakala Vallavalitsus
info@pohja-sakala.ee
Lembitu 42
Põhja-Sakala vald, 71502, Suure-Jaani Viljandi
maakond

JÄRELEVALVE KOKKUVÕTE

17.07.2026 nr 5.1-3/17640-1

ÜLDSÄTTED

Järelevalve teostamise õiguslik alus on sotsiaalhoolekande seaduse § 157 lõige 3.

Järelevalves kontrolliti Põhja-Sakala Vallavalitsuse tegevust täisealiste sotsiaalteenuste (koduteenus, väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus, tugiisikuteenus, isikliku abistaja teenus, sotsiaaltransporditeenus ja eluruumi tagamise teenus) korraldamisel ja kättesaadavuse tagamisel.

Järelevalve teostamise koht: Põhja-Sakala Vallavalitsus, Lembitu 42, Suure-Jaani linn, 71502, Viljandi maakond, kontaktid info@pohja-sakala.ee ja üldtelefon +372 4355 444.

Paikvaatluse aeg oli 09.07.2026. Järelevalve teostajad olid Sotsiaalkindlustusameti üldosakonna järelevalve talituse peaspetsialistid Ülle Sihver ja Aime Koger (järelevalve juht).

Järelevalvemenetluses kasutatud meetodid: tutvumine avalikustatud ja omavalitsuse esitatud dokumentidega, suuline ja kirjalik küsitlemine ning kogutud tõendite analüüs. Järelevalvemenetluse ajal oli järelevalve teostajatel juurdepääs Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri (STAR) Põhja-Sakala Vallavalitsuse menetlustele.

Järelevalvetoimingutes osalesid sotsiaalosakonna juhataja Karina Saar, sotsiaaltööspetsialistid Maie Käba ja Olga Laanepuu ning Põhja-Sakala Sotsiaalteenuste Keskuse juhataja Lembi Uusimaa.

JÄRELEVALVE TULEMUSED

Põhja-Sakala Vallavalitsuse tegevus täisealiste sotsiaalteenuste korraldamisel lähtub sotsiaalhoolekande seaduses (SHS) sätestatud nõuetest. Sotsiaalkindlustusamet (SKA) lõpetab järelevalve.

JÄRELEVALVEMENETLUSE KOKKUVÕTE

Järelevalvemenetlus algatati 16.06.2026, mil Põhja-Sakala Vallavalitsusele edastati vastav teade nr 5.1-3/15264-1. Täisealistele korraldatavate sotsiaalteenuste haldusjärelevalvet ei ole varem läbi viidud. SKA lähtub täisealiste sotsiaalteenuste korraldamisele hinnangu andmisel SHS §dest 9, 11, 14, 15, 16¹ ning järelevalve fookuses olevate teenuste korraldamist reguleerivatest SHSi sätetest.

Üldandmed ja täisealistele sotsiaalteenuste korraldamine

2026.aasta alguses oli Põhja-Sakala valla [elanike arv](#) 7475. Neist olid vanemad kui 65.aastat 1964 inimest (osakaal 26 %). Kogupindalalt 1153 ruutkilomeetri suurusel vallas on kaks linna (Võhma ja Suure-Jaani), kaks alevikku (Olustvere ja Kõpu) ja 70 küla.

Kodulehel on leitav info [koduteenuse](#), [üldhooldusteenuse](#), [tugiisikuteenuse](#), isikliku abistaja [teenuse](#) ja [sotsiaaltransporditeenuse](#) kohta, lisatud on taotlemise võimalused ja otsetee reguleerivate õigusaktide juurde. Eluruumi tagamise [teenuse](#) kodulehel on lisaks sotsiaaltööspsialistide kontaktid ja kirjeldus, kuidas alates 01.04.2025 teenus jagunes.

Seisuga 01.07.2026 oli koduteenusel 24, üldhooldusteenusel 113, eluruumi tagamise teenusel 27 vallaelanikku, isikliku abistaja teenus oli määratud ühele isikule, täisealise tugiisikuteenust ei osutatud ning sotsiaaltransporditeenuse saajaid on igal kuul keskmiselt 35.

Järelevalve alguses oli sotsiaalosakonna koosseisus järgmised ametikohad: juhataja, kolm sotsiaaltööspsialisti, kaks laste heaolu spetsialisti ja üks peretöötaja. Mitmete sotsiaalteenuste osutaja on hallatav asutus Põhja-Sakala Sotsiaalteenuste Keskus (Keskus), mille struktuuris on 12 töökohta. Vallal on ka teine hallatav sotsiaalasutus Pilistvere Hooldekodu. Järelevalve toimingute alguses ei olnud hoolekandeaasutusi kodulehe [hallatavate asutuste](#) seas nimetatud. Info on avaldatud tervise- ja hoolekandeaasutuste [lehel](#).

Järelevalve läbiviimise ajal korraldab Keskus Euroopa Liidu struktuurivahenditest toetust saanud projekti „Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning hooldusvõimaluste tagamine“ elluviimist. Projekti abikõlblik kogumaksumus on 252 408 eurot, millest 80% (202 243 eurot) on välisvahendid ja 20% (50 560 eurot) on valla omafinantseering. Projekti elluviimise perioodiks on kaks aastat (2025-2026).

Keskkonnas [Täiskasvanute sotsiaalhoolekande teenustase](#) antakse riigi omavalitsuste 2021-2025 ülevaade. Maksimaalselt hinnatakse teenuste taset 8 punktiga. Maakonna keskmine oli 6. Põhja-Sakala valla nimetatud teenustase on olnud skaalal 5-3-5-5-5. Näiteks naabervalla Türi valla täiskasvanute sotsiaalhoolekannet on stabiilselt hinnatud hindegaga 5.

Sotsiaalhoolekandelise abi andmise kord

SHS § 14 lõike 1 kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse (KOV) kohustus võtta vastu sotsiaalhoolekandelise abi andmise kord, mis peab sisaldama vähemalt sotsiaalteenuste ja -toetuste kirjeldust, rahastamist ning nende taotlemise tingimusi ja korda. Põhja-Sakala Vallavolikogu on 25.05.2023 vastu võtnud määruse nr 48 „[Sotsiaalhoolekandelise abi osutamise kord](#)“ (määrus), mille viimatised täiendused jõustusid 01.09.2025.

Tulenevalt määruse § 7 lõikest 1 teeb otsuse toetuse ja/või teenuse määramise või määramata jätmise kohta sotsiaalosakond kümne tööpäeva jooksul alates toetuse taotlemiseks vajaliku viimase dokumendi saamise päevast või dokumendi esitamise tähtpäevast, kui muude õigusaktidega ei ole sätestatud teistsugust tähtaega. Ütlustes kinnitati, et kõik teenuste määramised on osakonnas arutelu all ja on nõuetekohaselt protokollitud. Otsuse allkirjastab üldjuhul sotsiaalosakonna juhataja. Sotsiaalosakonna ettepaneku alusel sõlmitakse ka teenuse haldusleping (näiteks eluruumi tagamise teenuse), mille allkirjastab sotsiaalosakonna juhataja. Sama sätte lõige 9 kohaselt otsustatakse teenuse määramisel teenuse saamise maht, periood ning toimingud, mida teenus sisaldab.

Põhja-Sakala Vallavolikogu on 25.05.2023 vastu võtnud ka [määruse](#) nr 47 „Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse korraldamise ja rahastamise kord“. Üldhooldusteenuse rahastamise otsused vormistatakse (komisjoni ettepaneku alusel) vallavalitsuse korraldusega ning edastatakse taotlejale ja teenuseosutajale dokumendihaldussüsteemi Amphora (Amphora) kaudu vastavalt dokumendihalduse korrale.

SKA seisukoht: SHS § 14 lõikes 1 sätestatud nõue on täidetud

Nõuded sotsiaalhoolekandes töötavale KOVi sotsiaaltöötajale

Tulenevalt SHS § 16¹ võib KOV sotsiaaltöötajana ametisse nimetada isiku, kellele on kutseeaduse alusel välja antud sotsiaaltöötaja kutse või kellel on riiklikult tunnustatud kõrgharidus sotsiaaltöös või sellele vastav kvalifikatsioon. Nimetatud säte jõustus 08.05.2022 ning sotsiaaltöötajale täpsemate tingimuste seadmisel anti neile sotsiaaltöötajatele, kellel puudub erialane kõrgharidus või sellele vastav kvalifikatsioon või sotsiaaltöötaja kutse, nõutele vastava kvalifikatsiooni omandamiseks üleminekuaeg kuni 01.07.2026. SHSi enne 08.05.2022 kehtinud regulatsiooni kohaselt võis sotsiaaltöötajana töötada mistahes kõrgharidusega inimene, kui tal oli lisaks erialane ettevalmistus.

Täisealiste sotsiaalteenuste ja -toetuste korraldamisega seotud ametnikud (seisuga 09.06.2026) olid juhataja Karina Saar ja sotsiaaltööspetsialistid Olga Laanepuu, Maie Käba ja Ülle Udras. Põhja-Sakala vallavanem kinnitas 27.05.2026 käskkirjaga nr 13-1/38 uue sotsiaaltööspetsialisti ametijuhendi, mille punkti 6.1 kohaselt on nõutav kutseeaduse alusel välja antud sotsiaaltöötaja kutse või riiklikult tunnustatud kõrgharidus sotsiaaltöös või sellele vastav kvalifikatsioon. Maie Käba ja Ülle Udrase haridus ei vasta nimetatud kvalifikatsiooninõudele ning nende teenistussuhe Põhja-Sakala Vallavalitsuses lõpeb 20.07.2026. Vallavalitsus kuulutas välja avaliku konkursi sotsiaaltööspetsialistide vabanevate kohtade täitmiseks (tähtaeg oli 14.06.2026). Konkursikomisjoni töö on lõppenud, uued sotsiaaltöö kõrgharidusega teenistujad on valitud ja asuvad teenistusse vastavalt 13.07.2026 ja 10.08.2026.

SKA seisukoht: SHS § 4 punktis 3 sätestatud nõue täidetakse .

Nõuded vahetult teenust osutavale töötajale

Keskuse juhataja seletuse kohaselt on tema kohustus tagada SHS § 19 nimetatud nõuete täitmine. Järelevalve teostajale edastatud infost (seisuga 31.01.2025) nähtub, et vahetult koduteenust osutavatel töötajatel Krista Jakobson ja Ulrike Kalev puuduvad teenuste osutamist takistavad asjaolud.

SKA seisukoht: Keskuse järgib SHS § 19 nõuete täitmist.

SKA koostatud koduteenuse [juhendis](#) soovitatakse, et koduteenust osutav isik on hooldustöötajale vastava erialase ettevalmistusega. Hoolekandetöötaja ametijuhendi kohaselt on nõutav keskharidus. Ametikoha täitjal peavad olema tööks vajalikud põhiteadmised ja põhioskused, samuti sobilikud isikuomadused (muuhulgas empaatiavõime, pingetaluvus).

Keskuse juhataja korraldas 2025. aastal töötajate osavõtu esmaabi täiendkoolitusest, supervisioonist ning loengutest teemadel „Vaimne tervis, selle toetamise ja enesejuhtimine tervishoiu- ja hoolekandetöötajatele” ja „Psühholoogia tähtsus tervishoiu- ja hoolekandesüsteemis”. 2026.aastal on olnud kaks supervisiooni. Samuti enesejõustamine ning stressi, pinget ja väsimusega toimetulek keerulistel aegadel. Kavandamisel on ergonoomika koolitus.

SKA seisukoht: Järelevalvetoimingute ajal on töötajate ettevalmistus hea.

Nõuded SHSis sätestatud statistika esitamisele

SHS § 11 lõige 2 kohustab KOVi esitama SKAle statistilisi aruandeid. Sotsiaalkaitseminister on aruannete koostamise nõudeid reguleeriva [määruse](#) vastu võtnud 17.03.2021. Tulenevalt määruse § 3 lõikest 1 koostab KOV S-veebis 15. veebruariks eelmise kalendriaasta andmete põhjal sätestatud vormide kohased statistilised aruanded ning esitab need S-veebi kaudu samaks tähtajaks SKA-le.

S-veebi keskkonnast on esitamiskohustuse jälgimine kaudu saadud järgmine aruannete kinnitamise info: tugiisikuteenus ja võlanõustamine 11.02.2026; isikliku abistaja teenus ja sotsiaaltransport 13.02.2026, koduteenuse 16.02.2026 ning eluruumi tagamise teenus 28.02.2026.

SKA seisukoht: SHS § 11 lõike 2 nõuded aruannete esitamisele on enamuses täidetud tähtaegselt.

Sotsiaalteenuste taotlemine

Tulenevalt määruse § 4 lõikest 1 on toetuseid ja teenuseid õigustatud taotlema isik, kelle elukoht rahvastikuregistri andmetel on Põhja-Sakala vald. Kuid sotsiaalteenuseid osutatakse vaid neile registrijärgsetele elanikele, kelle tegelik elukoht ongi Põhja-Sakala vald.

Abivajajale võib teenust taotleda ka eestkostja, hooldaja, sotsiaalosakonna teenistuja, õpetaja või muu isik, kellel on andmeid vallas elava abi vajava isiku kohta. Kasutusel on ka iseteenindus, kus sotsiaal- ja tervishoiuteemadest on kiirelt leitavad sünnitoetuse, matusetootuse ja abivajadusest teavitamise vormid. Vallavalitsus on kinnitanud sotsiaalteenuse, üldhooldusteenuse, eluruumi tagamise teenuse (näiteks 20.02.2019 korraldusega) taotluse vormid. Taotluse esitamise viis sõltub konkreetsest teenusest ja isiku vajadustest.

Sotsiaaltööspsialisti (spetsialisti) ametijuhend sisaldab teenistusülesannet nõustada kodanikke teenuste saamise võimalustest. Vajadusel aitavad ametnikud ka taotluste koostamisel. Kui taotlus tuleb telefoni teel, siis palub ametnik peale telefonivestlust edastada kirjalik avaldus. Vestlustes kinnitati, et kui taotleja ei ole suuteline ise kirjalikku avaldust täitma, siis ka suuliselt edastatud soov saab fikseeritud. Taotlused registreeritakse Amphoras, registreerimise info on kantud STARi toimingutesse või sisaldub näiteks lepingus (menetluses 26285601883).

Abivajaduse hindamine

Tulenevalt SHS § 15 lõikest 2 on KOVi kohustus abivajaduse väljaselgitamisel lähtuda terviklikust lähenemisest isiku abivajadusele. Määruse § 6 lõige 2 sätestab taotlust menetleva sotsiaaltöötaja kohustuse hinnata abivajaja toimetulekut ja ühiskonnaelus osalemist mõjutavaid asjaolusid, sealhulgas isiku personaalse tegevusvõimega ning füüsilise ja sotsiaalse elukeskkonnaga seonduvaid asjaolusid. Spetsialisti 27.05.2026 uuendatud ametijuhendis sisaldub isiku abivajaduse hindamise ülesanne (punkt 3.2).

Koduteenuse vajaduse hindamist alustatakse esimesel võimalusel pärast taotluse saamist või abivajavast isikust teada saamist. Kõrvalabi vajaduse hindamisel kasutatakse paber kandjal etteantud küsimustega dokumenti „Täisealise isiku abivajaduse hindamise instrument“. Spetsialistide ametijuhendites on kohustus kasutada teenistusülesannete täitmisel STARi.

Määruse § 25 lõige 3 lähtub ministri määrusest „Nõuded koduteenusele“ (kehtib alates 01.01.2025) ja eraldab koduteenus toimingud koduabiks ja isikuabiks. Paraku on abivajaduse hindamisel jätkuvalt kasutusel dokument, milles toimingute erisusega ei arvestata. Sama sätte lõikes 4 konkretiseeritakse, et teenuse osutamine toimub personaalse hoolduskava alusel.

SHS § 18 lõige 2 sätestab KOVi kohustuse koostada koostöös teenust saava isiku ja teenuseosutajaga teenuse osutamise haldusakt või haldusleping, määrates selles kõrvalabi vajaduse määrast tulenevad toimingud, mis tagavad isiku iseseisva toimetuleku kodustes tingimustes. Koduteenuse otsustes on teenuse sisu nimetatud ning antud lepingu sõlmimise ja hoolduskava koostamise kohustus Keskusele. Seega delegeeritakse KOVi kohustus teenuseosutajale, kelle töötajad (mitte ametnikud) koostavad koostöös teenuse saajaga hoolduskava (arvestab teenuse saaja tahet, võimekust ning selgitab eelnevalt toimingute sisu).

Paikvaatlusel saadud ütluste põhjal külastab abivajajat esmalt ametnik, kes koostab üldises vormis hindamisdokumendi ja sotsiaalosakonna juhataja otsuse vastuvõtmise järel külastab abivajajat Keskuse töötaja täpsustamaks, milliseid toiminguid ja millal osutada. Parimal juhul saavad ametnik ja Keskuse töötaja kokku leppida ühise külaskäigu. Nimetatud koostöö näidetest oli spetsialistiga toimunud vestlusel juttu.

Tulenevalt SHS § 18 lõikest 1 on kõrvalabi vajaduse määra muutumisel isiku tegevusvõime või elukeskkonna tõttu oluline läbi viia korduvhindamine. Spetsialisti ütluste kohaselt on koduteenuse korduvhindamisi tehtud siis, kui Keskus saadab aeg-ajalt hoolduskavasid ja ametnikud saavad

teada, et „asi on läinud hullemaks“. Pigem tingib uue hindamise vajadus üldhooldusteenuse järele.

Haldusmenetluse seaduse § 6 kohustab kasutama uurimispõhimõtet ja vajadusel hankima lisainfot. Ka määruse § 4 lõike 4 ja lõike 5 kohaselt tuleb taotlust menetleval teenistujal hankida lisainfot, teha päringuid, kontrollida andmeid, nõuda sissetulekut ja varalist seisu tõendavaid dokumente jms Järelevalve teostaja veendus, et uurimispõhimõtet on järgitud, tehtud päringuid SKAle (näiteks menetluses 23262689504), Tervisekassale jt.

Tulenevalt SHS § 9 on juhtumikorraldus sotsiaaltöö meetod, mille eesmärk on tagada inimesele terviklik, koordineeritud ja järjepidev abi, et parandada tema iseseisvat toimetulekut. Juhtumikorralduse protsessi eest vastutab sotsiaaltöötaja. Juhtumikorraldus hõlmab abivajaduse hindamist, abi planeerimist ja abimeetmete rakendamist.

Määruse § 3 lõige 3 käsitleb olukordi, mil isiku iseseisva toimetulekuvõime parandamiseks on oluline pikaajaline ja mitmekülgne abi ning teenuste korraldamisel juhtumiplaani koostamine. Juhataja ametijuhendis sisaldub ülesanne teenistujate nõustamine sotsiaal- ja lastekaitsevaldkonna juhtumimenetluste, teenuste korraldamise ja rakendamisega seotud küsimustes (punkt 3.5).

27.05.2026 vallavanema poolt kinnitatud uues sotsiaaltööspetsialisti ametijuhendis on teenistusülesanne kasutada täisealiste teenuste korraldamisel juhtumikorralduse põhimõtteid. Muuhulgas tuleb spetsialistil olla algatatud juhtumite koordineerija (võrgustikuliikmete kaasamine, juhtumiplaanide koostamine jne).

SKA seisukoht: Kasutusel olev hindamisdokument vajab kaasajastamist. Arvestades täisealiste sotsiaalteenuste osutamise eesmärgi ning juhtumikorralduse põhimõtte olulisust, tuleb juhtumimenetlust alustada kui isiku abivajadus ei ole lahendatav üksiku meetmega, ning tagada juhtumikorraldusega seotud toimingute nõuetekohane dokumenteerimine STARis.

Koduteenuse määramine ja osutamine

Koduteenuse korraldamine on sätestatud määruse §s 25. Määruse 10.01.2025 jõustunud muudatused arvestavad sotsiaalkaitseministri [määruse](#) nr 40 „Nõuded koduteenusele“ toimingute jaotusega koduabiks ja isikuabiks. Spetsialisti ametijuhendis on teenusele suunamiseks dokumentide koostamise (3.16) ülesanne.

Sotsiaalosakonna juhataja „Koduteenuse osutamise ja tasu määramise“ otsuse vastuvõtmise aluseks on avaldus ja hindamisdokument. Juhtudel, mil teenuse osutamine on alanud enne otsuse vastuvõtmist, märgitakse alusena sotsiaalosakonna juhataja kooskõlastatust. Kui otsus võetakse vastu varem kui algab teenus, siis on alusena nimetatud sotsiaalosakonna protokoll kuupäev ja number. Otsus koduteenuse määramise kohta tehakse esimesel võimalusel pärast vajalike asjaolude väljaselgitamist ja abivajaduse hindamist. Iga otsuse teksti on kantud info kellele dokument edastada (saaja, rahandusosakond, sotsiaalosakond, Keskus). Koduteenuse rahastamise otsuste peale ei ole vaideid esitatud.

Järelevalve teostaja tutvus otsuste alusel sõlmitava koduteenuse osutamise lepingu vormiga. Osapoolteks on Keskuse juhataja ja „abivajaja“, nimetatud on osapoolte kohustused ja õigused, lepingu tähtaeg, lõppemine ja lõpetamine ning muud tingimused. [Koduteenuse kvaliteedijuhise](#) kohaselt on teenuse osutamise kvaliteedi tagamise oluline näitaja teenusesaaja õiguste nimetamine.

Keskuse ülesandeks on personaalse hoolduskava koostamine. Näiteks menetluse 25276861227 hoolduskava on koostatud lähtudes 20.12.2024 otsusest ning koduteenust osutava töötaja poolt 30.01.2025 allkirjastatud dokument eraldab toimingud „koduabi“ ja „isikuabi“. Hoolduskavas on kirjed toimingutele vajalikkuse ja sageduse kohta (mitu korda nädalas) ning leidub ka märkuste veerg. Keskuse juhataja seletuse kohaselt on hoolduskava väga oluline teenuse osutamiseks – dokument sisaldab konkreetset infot milliseid tegevusi, millise sageduse tuleb korraldada. Koduteenuse kvaliteedijuhis näeb ette, et teenuseosutaja kasutab hoolduskava või -plaani

toimingute monitoorimiseks (mida, millal ja kuidas tehti) ning koduteenuse saaja tegevusvõime ja määratud teenuse mahu jälgimiseks.

Koduteenust osutavad kaks töötajat on nõutava ettevalmistuse ja kogemusega. Nende puhkuseasendajaks on varem sama tööd teinud töötaja. Oluline on kontrollida ka tema vastavust SHS § 19 nimetatud nõuetele. Töötaja kasutuses on auto, telefon, tahvelarvuti, kalendermärkmik, kirjutusvahendid, märkmepaberid, ühekordsed kindad, kilesussid, kätised, kilepõlled, maskid, desovahendid pihustiga ja salvrätikuna, kätekreem, töökindad jms. Vaktsineerimine on vabatahtlik, soovi korras tasub tööandja. Hoolekandetöötajaid motiveerib 35 päevane põhipuhkus.

S-veebis 2025. aasta koduteenuse aruannete põhjal olid enamus teenusesaajates vanuses 75-84 (20) ja vanemad kui 85 (14). Keskmise kulutus ühe teenustunni kohta oli 15.25. Näiteks pealinna lähedases Rae vallas oli kulutus teenustunni kohta 51.41.

STARis avati esimene koduteenuse menetlus 2019.aastal. Kauaaegsed teenusesaajad on menetluste 19233859641 ja 20237520469, 20240579969, 20240492126, 20240446929 „omanikud“. Samas on võimalik, et menetlused on korrastamata. Näiteks menetluses 20240446929 oli määratud abinõu kuni 31.01.2023. Korrastamise vajadust kinnitab ka asjaolu, et järelevalvetoimingute alguses oli menetluse 21243607101 „omanikule“ avatud kolm erinevat ja kehtivat koduteenusemenetlust.

SKA seisukoht: STARi koduteenuse menetluste korrastamine on veel pooleli.

Üldhooldusteenuse korraldamine

Tulenevalt SHS § 20 lõikest 1 on üldhooldusteenus kohaliku omavalitsuse korraldatav kohustuslik sotsiaalteenus. Põhja-Sakala Vallavalikogu on üldhooldusteenuse korraldamiseks vastu võtnud eraldi [määruse](#) nr 47. Otsuse üldhooldusteenusele suunamise kohta teeb vallavalitsus sotsiaalosakonna ettepanekul 10 tööpäeva jooksul taotluse ja vajalike lisadokumentide vallavalitsuse dokumendiregistris registreerimisest või vastavate asjaolude teadasaamisest arvates. Põhja-Sakala Vallavalitsuse korraldused on pealkirjaga „Väljaspool kodu osutatavad ööpäevaringse üldhooldusteenuse osaline rahastamine“. Määruse vastuvõtmise aastal eeldati, et teenusele suunamisel sõlmitakse vallavalitsuse, teenuseosutaja ja teenuse saaja vahel teenusleping. Tegelikult on rahastamise aluseks korraldused.

Tulenevalt SHS § 22¹ on KOVil alates 01.01.2023 õigus rahastada oma eelarvest üldhooldusteenuse hoolduskulu juhul, kui eelnevalt on välja selgitanud isiku vajaduse väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse järele. SHS ei sätesta, kuidas täpselt pidi enne 01.07.2023 üldhooldusteenusele asunud isiku teenuse vajaduse hindamist läbi viima. Kuid sätestab, et teenusvajaduse hindaja peab olema ametnik. Paikvaatlusel saadud info kohaselt külastasid ametnikud kõiki teenusesaajaid, võtsid avaldusi või protokollisid ütluseid ja viisid läbi teenuse vajaduse hindamised.

SHS § 22¹ lõike 3 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksus kehtestada hoolduskomponendi kulude tasumise piirmäära. Põhja-Sakala Vallavalitsuse 14.06.2023 määruse nr 6 „Üldhooldusteenuse hoolduskulude piirmäär“ § 3 kohaselt on hoolduskulude piirmäär 610 eurot kalendrikuus (alates 03.01.2025).

SHS seletuskirja kohaselt ei pea kehtestatud hoolduskulude tasumise piirmäär katma hooldustöötajate kulusid iga teenuseosutaja juures, vaid see peab kindlustama inimesele teenuse tegeliku kättesaadavuse selliselt, et tal on võimalus valida vähemalt mõne teenuseosutaja vahel. KOV saab piirmäära kehtestamisel aluseks võtta koostööpartnerite või haldusterritooriumil või koostööpiirkondades tegutsevate ööpäevaringse üldhooldusteenuse pakkujate hinnataseme. Hallatava asutuse [Piliistvere Hooldekodu](#) hoolduskomponent on alates 01.04.2026 kõrgem (715 eurot) kui valla hoolduskulude piirmäär.

Õiguskantsleri 27.01.2026 kiri kohalikele omavalitsustele juhib tähelepanu asjaolule, et mitme kohaliku omavalitsuse kehtestatud piirmäär ei võimalda: 1) katta ühegi hooldekodu teenuse hinnas sisalduvaid hoolduskulusid või 2) anda inimesele hooldekodukohta koduvallas või -linnas ega mõnes muus inimese elukohast mõistlikul kaugusel asuvas kohas nii, et vald või linn kataks täielikult hooldekoduteenuse hinnas sisalduvad hoolduskulud.

Spetsialistilt saadud ütluse kohaselt esineb näiteid, mil on vald tasub teenuse koguhinna (näiteks menetluses 26285656881).

Samas õiguskantsleri kirjas märgitakse veel, et kui kohalik omavalitsus korraldab abivajajale hooldekodukohta, peab koht vastama seadusega kehtestatud nõuetele. Sotsiaalkaitseministri määruse kohaselt peavad teenusosutajatele kehtestatud nõuded olema täidetud hiljemalt 01.07.2026. Põhja-Sakala Vallavalitsusel on hallatav ööpäevaringne hooldekodu, kus teenusesaajate heaolu sõltub hooldustöötajate arvust. Hooldekodu põhimääruse § 6 lõike 1 kohaselt teostab hooldekodu tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse üle järelevalvet vallavalitsus. Osakonna juhataja ametijuhendis on ülesanded valdkonna hallatavate asutuste töö koordineerimine (punktis 3.5) ja järelevalve sotsiaalteenuste osutamise üle (punkt 3.13). Juhataja on Sihtasutuse Lõhavere Ravi- ja Hooldekeskus nõukogu liige ametikoha järele.

STARis avati esimene menetlus nimetusega „Ööpäevaringne üldhooldusteenus“ 2019. aastal. Väga oluline on enne hooldereformi teenusel viibinud ja jätkuvalt teenusel viibivate isikute abivajaduse hindamise dokumentide lisamine menetlusedokumentide juurde. Paljudel juhtudel on dokumendid paberkandjal olemas ja nende lisamine STARi menetluste juurde on korraldatav. Järelevalve teate edastamise järel asusid spetsialistid menetlusi avama või korrastama lisades avaldusi, hindamisdokumente ja korraldusi. Näiteks äsja avatud menetluses 26285699388 lisati 21.08.2024 koostatud taotlus ja abivajaduse hindamise dokument „Täisealise isiku abivajaduse hindamise instrument“. Paraku ei ole skäneerimisel nähtav kas abivajadust hinnati nõuetekohaselt (hindajaks oli ametnik). Rahastamise korraldus võeti vastu 28.08.2024.

STARi põhimääruse § 8 lõige 1 punktide 8, 11 ja 12 andmed peavad olema sisestatud nii, et kõigi seisuga 01.01.2027 teenusesaajate info on STARis olemas. Seega on ametnikud teinud ära väga olulise ettevalmistustöö enne kohustuslikku tähtaega. Kui seisuga 25.05. 2026 oli STARis 58 menetlust, siis paikvaatluse päeval oli avatud ja korrastatud menetluste arv oluliselt suurem. Paraku on näiteid (menetlus 25277768924), mil menetlus on avatud, kuid lisadokumendid puuduvad.

SKA seisukoht: Tulenevalt SHS § 22¹ lõikest 1 on oluline säilitada üldhooldusteenuse vajadust/rahastamist kinnitavad hindamisdokumendid. Pöörata suuremat tähelepanu määruse § 6 lõikes 3 ametnikele antud volitusele arvestada teenust saava isiku ja tema perekonna majanduslikku olukorda (järgimaks õiguskantsleri arvamust).

Tugiisikuteenuse korraldamine on sätestatud määruse §s 26.

Tugiisikuteenuse osutamisel tehtavad tegevused on kirjeldatud lõikes 5. Muuhulgas on tugiisiku ülesanne sotsiaalosakonna teenistuja informeerimine peres toimuvatest muutustest. Haldusakti alusel sõlmib teenuse osutaja (või vallavalitsus) tugiisikuteenust saava isiku ja teenust vahetult osutava isiku vahel teenuse osutamise lepingu, milles määratakse kindlaks tugiisikuteenusena tehtavad toimingud, nende tegemise aeg ja maht ning teenuse eest tasumise kord (lõige 6). Järelevalvetoimingute ajal täisealistele tugiisikuteenust ei osutatud.

Isikliku abistaja teenuse korraldamine on sätestatud määruse §s 28

Kirjeldatud teenuse sisu ja eesmärk kinnitavad, et isik ja isiklik abistaja tegutsevad koos (lõige 2). Isikliku abistaja teenust kasutav puudega inimene peab olema võimeline korraldama oma asjaajamist ja koordineerima isikliku abistaja tööd (lõige 3). Järelevalvetoimingute ajal kasutas teenust üks puudega inimene.

STARis pole avatud menetlusi nimetustega „Isiklik abistaja“ või „Isikliku abistaja teenus“. Teenusele määratud isikule on viimati 11.06.2026 avatud ja kehtiv juhtumimenetlus 26285504487 nimetusega „Muu probleem“. Juhtumiplaani eelvaade ja võrgustiku liikmed puuduvad. Lisatud on

12.02.2024 koostatud abivajaduse hinnang ja vallavalitsuse korraldus 12.03.2024 „Isikliku abistaja teenuse määramine ja toetuse maksmine“. Korralduses on nimetatud teenuse osutamise algusaeg 26.02.2024, määratud osutaja ja abivajaduse hindamise põhjal kinnitatud teenuse mahuks kuni 40 tundi kuus. Menetluses on lisatud vallavanema ja isikliku abistaja vahel sõlmitud käsundusleping ajavahemikuks 01.01.2026. - 31.12.2026.

SKA seisukoht: Tulenevalt SHS § 28 lõikest 2 koostab KOV koostöös teenust saava isiku ja teenuseosutajaga teenuse osutamise haldusakti või halduslepingu, määrates selles muu hulgas kindlaks kõrvalabi vajaduse määrast tulenevad toimingud ja teenuse saaja üldised juhised.

Sotsiaaltransporditeenuse korraldamine on sätestatud määruse §s 31.

Tellimus loetakse kokku lepituks, kui tellija ja ametiasutus on kinnitanud teenuse osutamise aja kuupäevaliselt ja kellaaajaliselt (lõige 5). Tulenevalt määruse § 5 lõikest 8 ei pea taotlust esitama juhul, kui sotsiaalhoolekandelist abi saab määrusega sätestatud juhtudel ilma taotlust esitamata. Ametnikud kinnitasid, et kirjalikult või suuliselt saabunud sõidusoovid arutatakse läbi osakonna koosolekul ja koostatakse protokoll. Kindlasti on osakonna otsused neil teenusesaajatel, kes vajavad teenust sagedast ja kindla regulaarsusega. Otsuse eelnõu koostab spetsialist ja allkirjastab juhataja.

Teenuse hinna kehtestab vallavalitsus, teenust korraldatakse juhuveona abivajaja soovitud ajal ja marsruudil. Spetsialist suhtleb soovijaga ja edastab talle Keskuse autojuhi kontaktid. Kui autojuht hõivatud (näiteks iganädalaste dialüüsikäikudega), siis saab vajadusel sõidu teha ka koduteenuse osutaja. Sagedasti tellitakse juhuseid Keskusest otse, sest teenust võivad vajada kõik valla elanikud. Keskus vastutab aruandluse eest, mille põhjal koostatakse arve. Spetsialistid ei pea arvestust kas ja millal sõit toimus.

STARis on avatud 12 menetlust nimetusega „Muu probleem. sotsiaaltransport“, ainus kehtiv (lõpetamata) on 11.05.2023 algatatud menetlus 23262689504 (määratud abinõu puudub, ainus menetlusedokument on SKAle tehtud päring). Keskuse juhataja info kohaselt on teenusel kolm regulaarselt (kolm korda nädalas) teenust kasutavat isikut. Täpsustades selgus, et lähikuudel on neile avatud menetlused nimetusega „Tervislikust seisundist või puudest tulenev abivajadus“. 26285597627 avati juhtumimenetlusena (tegevuskava puudub), lisatud on 30.05.2022 koostatud hindamine ja otsus. Menetlus 26283851364 on lihtmenetlus, sotsiaalosakonna 16.03.2026 otsuse kohaselt osutatakse teenust samast päevast.

SKA seisukoht: Teenusele määramisel sotsiaalosakonna koosoleku protokollil alusel võib tekitada viivitusi teenuse kättesaadavusel. Parim kui STARis menetlused saavad nimetuse „sotsiaaltransporditeenus“.

Eluruumi tagamise teenuse korraldamine on sätestatud määruse §s 32.

Euroopa Sotsiaalfondi taotlusvooru kaudu rahastuse saanud projekti tegevusena jaguneb alates 01.04.2025 eluruumi tagamise teenus kaheks: eluruumi tagamine ilma kõrvalabita ning eluruumi tagamine koos kõrvalabiga (sotsiaalmajutus), mida korraldab Keskus. Käimasolevas arendusprojektis töötab Võhma ja Kõpu üksuses kokku neli hooldustöötajat. Võhmas on hoone 2021. aastast (23 väikest korterit) ning Kõpus on kasutada 2021.aastal renoveeritud endine hooldekodu hoone (13 korterit). Nendes teenusmajade elanikud saavad kõrvalabi, töötajad on kohal igapäevaselt (v.a öhtune aeg, nädalalõpud ja riigipühad). Projekti peamine eesmärk on lükata edasi valla elanike üldhooldusteenusele minekut. Lisaks praktilisele abile oluline ka kogukondlik ja sotsiaalne aspekt.

Spetsialisti seletuse kohaselt järgneb taotluse esitamisele abivajaduse hindamine, kuid hindamisel ei pruugi tõeline põhjus kirjas olla (alkoholi liigtarvitamine). Siis koostatakse sotsiaalosakonna protokolliline „otsus“, mille põhjal valmistab ta ette teenuse lepingu teksti.

Teenuse saajaga sõlmitakse eluruumi kasutamiseks tähtajaline teenuse osutamise leping. Võimalik tähtaeg on olnud aasta, kuid ka kolm kuud („kui käituvad halvasti“). Näiteks on juhtumimenetlusena avatud 26285659687 „Elukoha, eluruumi puudumine, sobimatu eluruum“

dokumentide hulgas leping „Eluruumi tagamise teenuse osutamise leping 4-1/31-46“, mille on sõlminud sotsiaalosakonna juhataja ja teenusesaaja tähtaegsena (05.03.2026-28.02.2027). Lepingu õiguslike alustena on nimetatud SHS § 5 lõiget 1 ja § 41. 5 lg 1 ja § 41, kuid viiteid alates 10.01.2025 määruses kehtima hakanud teenuse muudatustele ei ole. Juhtumimenetluses on abivajaduse hinnang täidetud, muuhulgas napp kirjeldus miks teenust vajatakse (tahab uut elukohta, terviseprobleemid seoses tülidega pojaga). Tegevuskavas on eesmärk „aktiviseerumine“, juhtumiplaan ja võrgustik on täitmata. Eluruumi kasutamise aluseks on sotsiaalosakonna protokoll 16.01.2026 nr 6. Teenusesaaja on taotluse täitnud lepingu sõlmimisega samal päeval 05.03.2026.

Sama nimetusega (kuid lihtmenetluse) 26285933480 lisana on leping, milles teenuse osutamise perioodiks on 08.12.2025-30.11.2026. Isiku taotlus on registreeritud (kuupäev puudub), kuid sotsiaalosakonna protokoll on koostatud hiljem 15.12.2025.

Ajavahemikul 10.06.2026 kuni 30.06.2026 korrastati STARis eluasemeteenuse menetlusi ja avati 33 uut aktiivset menetlust. Paljudel juhtudel lisati varasematel aastatel toimunud hindamise dokumendid (näiteks 26285461204 hindamine oli 12.08.2025 ja lepingu pikendamine

SKA seisukoht: Teenusele määramisele eelneva abivajaduse hindamise dokument vajab kaasajastamist. Tulenevalt SHS § 41 lõikest 1 on KOVi kohustusliku teenuse sisuks eluruumi kasutamise võimaluse kindlustamine isikule, kes ei ole sotsiaalmajanduslikust olukorrast tulenevalt võimeline enda ja oma perekonna vajadustele vastavat eluruumi tagama.

TÄHELEPANEKUD/ETTEPANEKUD/SOOVITUSED

1. STARi põhimääruse § 8 lõige 1 punktide 8, 11 ja 12 sotsiaalteenuste osutamise andmed peavad olema sisestatud nii, et kõigi seisuga 01.01.2027 teenusesaajate info on STARis olemas. Põhja-Sakala Vallavalitsuse sotsiaalosakonna ametnikud teinud olulise ettevalmistustöö enne kohustuslikku tähtaega. Oluline on STARis dokumenteerimise ja menetluste korrastamise järjepidevuse tagamine.

2. Palume korraldada koduteenust, isikliku abistaja teenust ja täisealiste tugiisikuteenust vahetult osutavate töötajate karistusregistri teatiste regulaarne kontrollimine (alus SHS § 19, SHS § 25 lg 2 p 1 ja § 29 lg 2 p 1) ja veenduda, et isiklikuks abistajaks määratakse SHS nõuetele vastav teenusosutaja.

3. Haldusmenetluse seaduse § 19 lõike 1 kohaselt on haldusorganil kohustus säilitada haldusmenetluses tähtsust omavad dokumendid (sh abivajaduse hindamise dokumendid). Tulenevalt SHS § 15 lõikest 1 on kohalikul omavalitsusel abivajaduse hindamise kohustus, seetõttu kuuluvad säilitamisele ka abivajaduse hindamise dokumendid.

4. Analüüsida seni kasutatava universaalse hindamisdokumendi sobivust erinevate sotsiaalteenust vajaduse selgitamisel.

5. Sotsiaalteenuse rahastajal peab olema ülevaade sotsiaalteenuse eesmärkide saavutamisest ning teenuse rahastaja peab analüüsima teenuse mõjusust. Korduva hindamise (koduteenus, isikliku abistaja teenus) läbiviimine tagab abivajajale jätkuvalt sobiva teenuse ja omavalitsuse eelarve säästva kasutamise.

6. Koduteenuse korraldamisel lähtuda sotsiaalkaitseministri 29.06.2023 määruse nr 40 „Nõuded koduteenusele“ sätetest koduabi ja isikuabi tähenduses.

7. Sotsiaalkaitseministri [määruse](#) kohaselt peavad teenusosutajatele kehtestatud nõuded olema täidetud hiljemalt 01.07.2026. Palume hooldekodu omanikul veenduda ka hooldustöötajate arv vastab kehtivatele nõuetele.

8. STARi menetlustest nähtub, et abivajajatel on mitmeid erinevaid toimetulekuraskuseid ja samale isikule on algatatud mitme toetusmeetme määramine. Palume kaaluda abi andmist juhtumikorralduse põhimõttel.
9. Hoida tähelepanu all laste heaolu spetsialistide ja täisealiste sotsiaalhoolekande ametnike koostöö ajal, mil abivajaja saab täisealiseks. Lapseealistele abivajavatele avatud juhtumimenetlused võivad jätkuda ka täisealiseks saamisel.
10. Tugevdada teenuste osutamise seiresüsteemi, senine seire on ebaregulaarne.
11. Julgustame lähtuma [sotsiaalteenuste kvaliteedijuhistest](#) ja kaaluma sisehindamist.

(allkirjastatud digitaalselt)
Aime Koger
peaspetsialist (järelevalve)